https://achterderug.nl

ZOMER.

O heerlijk, bij des Zomers middaggloed,
Der stad ontvlucht, op heuv'len en door dalen,
In de eenzaamheid van 't stille woud te dwalen,
Op veerend mos, terwijl der voog'len groet
U welkom heet, in honderdvoud herhalen!

O Majesteit, ontzaglijk gansch, en groot,
Dier eiken met hun breede, forsche kruinen,
Dier beuken, die het bochtig pad omtuinen,
Dier linden, in wier koelt' de rust u noodt,
Dier dennen, aan wier voet de graskens bruinen!

Daar te droomen is genieten,
Wijl de gulden zomerzon,
Of ze u ook bereiken kon,
Spelend door 't geblaert komt schieten;
Waar, schoon 't oog en tred ontvliedt,
U het zang'rig koor bespiedt,
En zich 't haasje schuw durft wagen;
Waar de beek u zingt een lied,
Lied van lang vervlogen dagen,
Van een heden, dat vervliet.

Zie, dit is een tent des Heeren,
Waar het ruischend, wieg'lend dak
Draagt Zijn merk op blad en tak;
Waar de wanden duizend keeren,
Uit het knoestig, groenend hout,
Loven Die hen heeft gebouwd;
Waar ge in 't lief'lijk, wazig duister,
Hoort een wonderlijk gefluister,
Dat een wijle 't marktgeschreeuw,
Al de *hurry* onzer eeuw,
U uit oor en harte toovert,
U met lief'lijkheid omloovert . . . .

„Verloren 't Paradijs" — o dichter, kan het zijn,
Als hart en woud vol zomerzonneschijn
Ons 't Paradijs herschiepen; vreugd en vrede,
Volheerlijk, plaats slechts gunnen aan de bede:
Dat 't duren mocht, niet al te ras verdwijn'!

Toch, — als ik vaak in blijde zomerdagen
O heerlijk, staat'lijk woud, door laan bij laan,
't Nooit moe, in eenig, vol genot mocht gaan,
Heeft tot me een stem geruischt uit groene hagen,
En 'k luisterde als het suisde zacht en bang:
Elk Paradijs op aarde voedt een slang.

A. J. HOOGENBIRK.

Maria Louise van Hessen-Kassel.

De geboortefeesten onzer Prinses hebben getoond, hoe het Nederlandsche volk — behoudens enkele uitzonderingen, maar die dan ook niet tot het Nederlandsche volk willen behooren — in den tegenwoordigen tijd koningsgezind of beter nog Oranjegezind is. Dat is niet altijd zoo geweest. Lang is hier gestreden over de vraag, of Nederland een republiek of een monarchie zou zijn. De eerste drie Oranjes waren helpers in den nood, en de vraag of ze souverein zouden zijn, kwam slechts zelden ter sprake; men had ernstiger dingen te bespreken. Doch toen de nood week, reeds gedurende den oorlog met Spanje, en vooral toen de vrede van Munster gesloten was, kwamen de regenten der steden, prat op de privilegiën uit den grafelijken tijd, en vroegen de souvereiniteit voor zich. Geen stadhouder, of, als er een was, dan als dienaar der Staten, zoo begeerden zij het. De burgerij daarentegen waardeerde Oranje, zag in Oranje het van God gegeven koningsgeslacht, en dwong in gevallen van vijandelijken inval de regeering tot herstel van het stadhouderschap. Meer dan anderhalve eeuw heeft die strijd geduurd, en een van de droevigste tijdperken daarvan is doorleefd door Maria Louise, de gemalin van Jan Willem Friso.

De gemalin; eigenlijk moesten we zeggen: de weduwe. Nog geen twee jaren was zij Friso's gemalin; toen volgden vier en vijftig lange jaren van weduwschap, waarin ze eerst de zorg droeg voor haar zoon en daarna voor haar kleinzoon. En ze heeft dat zóó gedaan, dat ze zich bij de Friezen — die toch met vreemdelingen niet zoo hard wegloopen — den eerenaam heeft verworven van Marijke-Meu, Tante Maria.

We zijn met haar geschiedenis niet in Den Haag, maar in Leeuwarden. Willem III was in 1702 gestorven, en, gelijk reeds Maurits had bepaald, was de titel Prins van Oranje overgegaan op den Frieschen tak der Nassau's, de nakomelingen van Jan van Nassau. Jan Willem Friso, toen nog slechts vijftien jaar oud, vaderloos sedert zijn negende jaar, werd het hoofd der familie. Doch de Fransche koning ontrukte hem onmiddellijk het Prinsdom Oranje; de koning van Pruisen nam eenige zijner Duitsche landen in bezit, en de Staten van Holland, aan wie Willem III had verzocht, zijn neef als stadhouder te erkennen, wachtten zich wel dit te doen; de gelegenheid voor een stadhouderlooze regeering was al te gunstig. Friso had niets dan het stadhouderschap over Friesland en Groningen. en het bezit van Nassau-Dietz. Maar *had* hij niet veel, hij *was* veel. Hij ontwikkelde zich tot een innemend, vriendelijk jonkman, die tevens in den Spaanschen Successiekrijg zich groote lauweren verwierf op het slagveld. Weinig moeite kostte het hem, de hand te verwerven van Maria Louise, de dochter van een der voornaamste onder de kleinere Duitsche vorsten.

Hoe kort duurde het huwelijksgeluk! In Januari 1710 bracht Friso zijn gemalin naar Leeuwarden, en reeds den 9en Juli 1711 verdronk hij jammerlijk in het Hollandsch Diep. En het grootste deel van dien tijd was hij op het slagveld met Marlborough en Prins Eugenius tegen Lodewijk XIV. Midden in den zomer werd hij naar Den Haag geroepen, om met den koning van Pruisen te spreken over de nalatenschap van Willem III. Maria Louise verheugde zich zoozeer, dat ze den geliefden Prins nog eens zou ontmoeten tusschentijds; helaas, ze kreeg slechts het bericht van zijn dood. De veelbelovende Friso liet haar een dochtertje na, Amélie, en zes weken na des vaders dood werd zijn zoontje geboren, Willem Karel Hendrik Friso, de latere Willem IV.

Maria werd regentes, gouvernante zei men toen, alleen in Friesland. Tot dusver had ze om regeeringszaken zich niet bekommerd; wie kon ook vermoeden, dat de schitterende loopbaan van Friso zoo spoedig zou worden afgesneden? Thans echter zocht ze bekwame mannen om haar raadslieden te zijn, en ze wist Friesland te besturen met wijze hand. En voorts wijdde ze zich aan de opvoeding van haar kinderen. Voorzag zij het, dat in haar zoon het Oranjehuis zou worden voortgeplant; dat hij de eerste zou zijn, die alle provinciën bestuurde; de man, in wien de Nederlanden voor het eerst één hoofd zouden krijgen? Groningen en Drente zagen, hoe het in Friesland goed ging, en kozen Willem IV nog bij zijn minderjarigheid tot stadhouder; later volgde ook Gelderland. Maar Holland, d. w. z. de regentenfamiliën, die in Holland een oligarchie, een regeering der aanzienlijksten, hadden ingevoerd, Holland deed tegen den jongen Willem wat het kon. En Zeeland, Utrecht en Overijsel hielpen mee. Zeeland ontnam den

https://achterderug.nl

Prins het markiezaat van Veere, waarmee tevens zijn stem in de Staten van Zeeland verviel; Holland verhinderde hem in Leiden te studeeren. En toen straks Maria Louise voor haar zoon een huwelijksverbintenis zocht met de dochter van den Engelschen koning, schreven de Staten van Holland aan koning George, dat het huwelijk hun niet aanstond. Ze kregen echter van den koning ten antwoord, dat ze zich met zijn zaken niet te bemoeien hadden.

Een huwelijk met een Engelsche prinses was voor het Oranjehuis niet zonder beteekenis, maar vooral voor koning George was het gewenscht. De Hannoversche vorsten hadden zich in Engeland nog niet bemind gemaakt, terwijl de naam van Oranje er een goeden klank had; het Engelsche volk vooral verblijdde zich in dit huwelijk.

In 1734 had het huwelijk plaats van Willem IV en Anna van Hannover. Maria Louise had reeds drie jaren tevoren een particuliere woning betrokken om het Prinsenhof over te laten aan haar zoon. 't Was een droevige bruidstocht voor de koningsdochter; in Den Haag of Amsterdam mocht ze zich niet ophouden; ze werd doorgejaagd naar Harlingen, waar Maria Louise haar kwam begroeten en haar naar Leeuwarden bracht.

Het werd echter geen vriendschap tusschen schoonmoeder en schoondochter; de zachtmoedige, vrome Maria en de trotsche Anna pasten niet voor elkaar. Het stille Leeuwarden werd de nieuwe Prinses, gewoon aan het Engelsche hofleven, weldra te klein, en ze deed met den Prins een tocht naar Den Haag, waar immers het Huis ten Bosch hun eigendom was. Hoe werden ze vernederd! Alleen de lagere volksklasse durfde hen toejuichen; de andere Oranje-vrienden hielden zich stil, om de overmachtige regenten niet nog meer te prikkelen. De heeren lieten Anna weten, dat het haar paste, hun vrouwen en dochters het eerst te groeten. Geen wonder, dat Anna terugverlangde naar Engeland, vooral toen ze een kind verwachtte. Dat kind zou in Engeland geboren worden; zoo wenschte zij; het zou daardoor eenmaal aanspraken kunnen maken op den Engelschen troon tegenover haar broeder, met wien ze op slechten voet stond. Doch haar vader, die haar bedoelingen doorzag, dwong haar naar Nederland terug te keeren.

En intusschen zat Maria Louise in Leeuwarden, bemind en geëerd door het trouwe volk, maar met groot verdriet over haar schoondochter, met droefenis over haar zoon, die altijd achteruitgezet bleef, doch wien ze steeds geleerd had met Christelijke lijdzaamheid zijn lot te dragen, gelijk ze hem ook in haar brieven steeds vermaande, — en met bittere smart over haar dochter Amélie. Deze arme prinses had letterlijk hetzelfde huwelijksleven als haar moeder. Op jeugdigen leeftijd huwde ze met den erfprins van Baden-Durlach. Na korten tijd reeds stierf deze prins; eenigen tijd na zijn dood werd haar een kind geboren, en Amélie droeg den slag niet zooals haar moeder dien gedragen had; ze werd krankzinnig, en ze bleef het tot haar dood. Meer dan ooit zocht Maria Louise in de liefde van haar zoon haar troost.

Anna van Hannover werd vooreerst nog geen moeder. Ze kwam in Leeuwarden terug, wijzer geworden door de ondervindingen, en thans hechtte ze zich aan haar beminnelijken gemaal. Eerst in 1743 werd haar een dochter geboren, Carolina, en in 1748 volgde een zoon, de latere Willem V.

Toen was Willem IV opeens stadbouder geworden, erfstadhouder van alle provinciën. Er dreigde oorlog met Frankrijk, en evenals in 1702 dwong de bevolking, eerst van Veere, toen van heel Holland en Zeeland, de regenten tot het benoemen van den Prins tot stadhouder. In mannelijke en vrouwelijke lijn werd het stadhouderschap erfelijk verklaard; in 1747 begint dus eenigermate het Nederlandsche koningschap.

Voor Maria Louise begon daarmee de tijd van het eenzame leven; het hof werd naar Den Haag verplaatst; zij echter bleef in Leeuwarden. Doch Willem IV, goed en vriendelijk en zachtmoedig als hij was, was niet opgewassen tegen de aanmatigingen der regenten. Het volk had hem begeerd in de hoop op een meer democratische regeering; hij echter trachtte te schipperen tusschen de regenten en de Oranje-gezinden, en voldeed daardoor geen van beiden.

Reeds in 1751 echter overleed hij, nog slechts veertig jaren oud. Anna werd gouvernante (regentes) voor haar driejarig zoontje, en zette het werk van haar gemaal voort in zijn geest, soms met vlagen van meer energie en doortastendheid, doch met even weinig gunstigen uitslag. Vooral werd de tegenstand erg, toen de Zevenjarige Oorlog (1756—'63) tusschen Frankrijk en Engeland, en tusschen Oostenrijk, Rusland en Pruisen, Europa in vlam zette. De regenten waren Franschgezind, niettegenstaande er traktaten met Engeland bestonden; de gouvernante gaf telkens toe, en werd toch voor Engelschgezind uitgemaakt. 't Was een droevige worsteling, die voortduurde tot haar vroegtijdigen dood in 1759. Toen nam de Hertog van Brunswijk, de vriend van Willem IV, het regentschap voor Willem V over, en tevens den tegenstand der machtige regenten.

Doch Friesland verklaarde, thans voor de tweede maal, Maria Louise tot gouvernante. De 71-jarige nam nogmaals de regeering op zich. En terwijl in het Westen des lands voortdurende binnenlandsche oneenigheid heerschte, kon zij in Friesland leven in samenstemming met haar volk. Dat was een lichtpunt in haar leven van verdriet. En een ander lichtpunt was voor haar de telkens wederkeerende Zondag, waarop ze met de geloovigen samenkwam tot het hooren van Gods Woord en tot gebed. Met Brunswijk correspondeerde ze over de opvoeding van haar kleinkinderen; ze bezocht ze ook nog eenmaal, in 1762, op Het Loo, doch sedert werd ze ziekelijk. Bij haar laatsten kerkgang knikte ze alle aanwezigen toe, alsof ze wist, dat ze afscheid nam; slechts enkele dagen was ze bedlegerig; toen stierf ze, den tweeden Paaschdag van 1765, 77 jaren oud.

Sedert had Leeuwarden geen hof meer; Den Haag was voortaan, nu Nederland een eenheid was, alleen de residentie.

A. L.

Stoomdruk — La Rivière & Voorhoeve — Zwolle.